

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,  
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Робоча програма  
навчальної дисципліни  
"СТАТИСТИКА ДЛЯ МЕНЕДЖЕРІВ"  
для студентів спеціальності 8.03050601  
"Прикладна статистика"  
денної форми навчання**

**Харків. Вид. ХНЕУ, 2012**

Затверджено на засіданні кафедри статистики та економічного прогнозування.

Протокол № 5 від 12.12.2011 р.

**Укладачі:** Раєвнєва О. В.

Гриневич Л. В.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Статистика для менеджерів" для студентів спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика" денної форми навчання / укл. Раєвнєва О. В., Гриневич Л. В. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 32 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за темами, наведено плани лекцій, практичних (семінарських) занять і методичні рекомендації щодо вивчення навчальної дисципліни.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050601 "Прикладна статистика" денної форми навчання.

## Вступ

Для статистичної практики України та країн СНД в останні роки найважливішим питанням стало адекватне інформаційне віддзеркалення нових соціально-економічних явищ. Сюди, зокрема, відноситься організація отримання і аналіз даних, що характеризують зміну форми власності і процес приватизації, недержавну зайнятість населення і безробіття, діяльність ринкових фінансово-кредитних структур і корінне реформування податкової системи, нові види міграції громадян і підтримку виниклих малозабезпечених соціальних груп, а також багато іншого. Крім того, з метою відстеження впровадження ринкових реформ і реалій, що складаються, серйозного коригування потребує система показників, збору і обробки даних в традиційних областях статистичного спостереження: обліку основних результатів промислового і сільськогосподарського виробництва, внутрішньої і зовнішньої торгівлі, діяльності об'єктів соціальної сфери і т. і. Разом з тим, нагальна необхідність отримання адекватної і однозначної інформації в даний час систематично зростає. Отже, роль статистики все більше і більше підвищується, що пов'язано з наростанням темпів економічних перетворень в країні, ускладненням завдань, що вирішуються та зростанням суспільно-політичної активності.

**Метою навчальної дисципліни "Статистика для менеджерів"** є набуття майбутніми фахівцями знань та вміння приймати зважені управлінські рішення, виходячи з об'єктивних даних статистичної інформації, яка відображає умови функціонування підприємств сфери послуг.

Навчальну дисципліну віднесено до групи освітньо-професійних дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю "Прикладна статистика". Вона є невід'ємною частиною циклу економічних дисциплін, необхідних робітникам економічних підрозділів підприємств та організацій незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання.

Для досягнення мети поставлені такі **основні завдання** є:

узагальнення та систематизація теоретико-методичних основ комплексного статистичного дослідження масових економічних явищ і процесів, що відбуваються на різних рівнях національної економіки та їх вплив на фінансово-господарських стан суб'єктів діяльності;

вивчення підходів щодо збору, обробки та узагальнення статистичних даних з метою здійснення поточного та перспективного аналізу розвитку соціально-економічних явищ та процесів в умовах ринку та визначення сили їх впливу на розвиток суб'єктів господарської діяльності;

обґрунтування методик оцінки економічної та соціальної ситуації в державі та розробка на основі отриманих результатів дослідження даних для розробки прогностичних статистичних моделей;

прийняття на основі результатів дослідження зважених управлінських рішень спрямованих на підтримку позитивної динаміки розвитку фінансово-господарської діяльності підприємств та організацій.

**Об'єктом вивчення** є – масові економічні та соціальні явища і процеси, які мають вплив на розвиток фінансового-господарської діяльності підприємств та організацій сфери послуг.

**Предметом вивчення** є закономірності формування масових економічних явищ і процесів та тенденції їх розвитку.

Таблиця 1

### Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістр	Напрямок, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS – 4; у тому числі: змістовних модулів – 1; завдання для самостійної роботи	Шифр і назва напрямку: 0501 "Економіка і підприємництво"	Варіативна. Рік підготовки: 2. Семестр 2
Кількість годин за змістовними модулями: всього годин – 144	Шифр та назва спеціальності: 8.03050601 "Прикладна статистика"	Лекції (теоретична підготовка) – 30 годин. Практичні (семінарські) заняття – 15 годин. Самостійна робота – 99 годин
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни: 15. Кількість годин на тиждень – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: залік

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

## **1. Кваліфікаційні вимоги в галузі економічної статистики до студентів**

### **Необхідна навчальна база перед початком вивчення дисципліни**

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу дисципліни студенти повинні до його початку опанувати знаннями та навичками в галузі теорії статистики, економіки підприємства, фінансів, вміти простежувати вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на основі фінансово-господарського стану підприємств та організацій.

У свою чергу знання з даної дисципліни дозволять забезпечити успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як "Статистика НТП підприємства", "Збалансована система показників", а також виконання курсових робіт.

У результаті вивчення дисципліни студенту необхідно набути таких компетентностей (табл. 2).

Таблиця 2

### **Вимоги до компетентностей, які повинен здобути студент, вивчаючи дисципліну "Статистика для менеджерів"**

Назва компетенції	Зміст компетенції	Вміння студента щодо даної компетенції
1	2	3
1. Аналітична	1.1. Здатність формувати системи статистичних показників для проведення комплексного дослідження суб'єктів господарської діяльності	1.1.1. Аналізувати, теоретично та експериментально досліджувати дані для вирішення актуальних соціально-економічних задач. 1.1.2. Обирати та використовувати систему показників для дослідження суб'єктів економічної діяльності

1	2	3
	1.2. Здатність обґрунтувати методи дослідження результативність роботи суб'єктів підприємницької діяльності, що надають послуги	<p>1.2.1. Обґрунтовувати необхідність обліку усієї сукупності факторів для визначення стратегії розвитку суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги.</p> <p>1.2.2. Вміти формувати пропозиції щодо резервів поліпшення діяльності роботи суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги</p>
2. Планова	2.1. Здатність планувати фінансово-господарську діяльність суб'єктів, які надають послуги	<p>2.1.1. Визначати мету та пріоритети у розвитку фінансово-господарської діяльності суб'єктів, які надають послуги.</p> <p>2.1.2. Формувати місію та стратегію розвитку підприємств та організацій на основі зібраної та узагальненої статистичної інформації</p>
	2.2. Здатність формувати стратегічні та тактичні плани розвитку фінансово-господарської діяльності суб'єктів, які надають послуги	<p>2.2.1. Формувати тактичні плани на основі оцінки економічного потенціалу та динаміку розвитку суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги.</p> <p>2.2.2. Проводити комплексний статистичний аналіз суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги, та розробляти стратегічні плани на основі отриманих результатів дослідження.</p> <p>2.2.3. Адаптувати методики збору статистичної інформації, її опрацювання та аналіз з метою отримання необхідної бази даних для формування планів розвитку суб'єктів господарювання</p>
3. Прогностична	3.1. Здатність прогнозувати зміни показників діяльності суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги	<p>3.1.1. Формувати прогноз розвитку фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги.</p> <p>3.1.2. Визначати тенденції результативності діяльності суб'єктів господарювання з метою розв'язання актуальних соціально-економічних завдань</p>

1	2	3
4. Контрольна	4.1. Здатність формувати звіти та аналітичні доповіді щодо динаміки розвитку суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги	<p>4.1.1. На основі отриманих даних вибіркового обстеження проводити перевірку достовірності обліку суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги.</p> <p>4.1.2. Складати попередні статистичні звіти за результатами, що були отримані суб'єктами господарської діяльності.</p> <p>4.1.3. Формувати аналітичні бюлетені, довідки та звіти з усіх напрямів діяльності суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги</p>
5. Інформаційна	5.1. Здатність формувати інформаційну базу для дослідження суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги	<p>5.1.1. Розробляти методологічні та організаційні питання плану статистичного спостереження за суб'єктами господарської діяльності, які надають послуги.</p> <p>5.1.2. Здійснювати організацію та обробку внутрішньої та зовнішньої інформації про суб'єкти господарської діяльності, які надають послуги.</p> <p>5.1.3. Організовувати та проводити моніторинг суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги</p>
6. Дослідницька	6.1. Здатність узагальнювати та систематизувати світовий досвід з питань дослідження суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги	<p>6.1.1. Надавати об'єктивну оцінку суб'єктам господарської діяльності з погляду виконання прогностичних показників виробничих завдань та прогнозів.</p> <p>6.1.2. За результатами статистичного аналізу складати інформаційні записки, аналітичні доповіді та огляди відповідно до потреб зацікавлених організацій.</p> <p>6.1.3. Розробляти пропозиції щодо прийняття ефективних рішень, адаптувати та супроводжувати їх на основі аналізу статистичної інформації</p>

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

**знати:**

методики статистичного дослідження підприємств та організацій, що надають послуги;

умови використання структурно-динамічного аналізу у дослідженні суб'єктів господарської діяльності;

алгоритм проведення розрахунку й застосування показників динаміки для оцінки тенденції результативності роботи господарських суб'єктів;

передумови використання та економічний зміст індексного методу аналізу при застосування його у дослідженні суб'єктів господарювання;

методи прогнозування фінансово-господарської діяльності за умов обмеженості інформації;

**вміти:**

збирати, обробляти та систематизувати наявну статистичну інформацію використовуючи наукові методів її первинної оцінки;

аналізувати ринкову інформацію всіх видів, виконувати розрахунки й оформлювати результати;

вміти застосовувати оптимальну систему показників для вирішення господарських ситуацій різних рівнів;

визначати фактори, які впливають на показник і встановити залежність зміни показника від рівня зміни фактора;

відбирати головні та другорядні фактори впливу на визначений процес;

застосовувати комплексний статистичний аналіз соціально-економічних явищ і процесів.

## **2. Тематичний план навчальної дисципліни**

При вивченні навчальної дисципліни студент має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань.

Тематичний план навчальної дисципліни складається з двох модулів, кожен з яких об'єднує в собі відносно окремий самостійний блок тем, які логічно пов'язані між собою за змістом та взаємозв'язками.



Навчальний процес здійснюється за такими формами: лекційні, семінарські та практичні заняття, самостійна робота студента. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена в табл. 3.

Таблиця 3

### Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	практичні (семінарські) заняття	самостійна робота
<b>Тема 1.</b> Теоретико-методичні основи статистики для менеджерів	2	1	10
<b>Тема 2.</b> Соціально-економічне значення науки та інновацій в розвитку суспільства і завдання статистики науки	4	2	10
<b>Тема 3.</b> Дослідження фондового ринку: статистичні підходи	6	4	20
<b>Тема 4.</b> Напрями формування статистики страхової діяльності в Україні	6	2	19
<b>Тема 5.</b> Статистика ринку нерухомості	6	4	19
<b>Тема 6.</b> Основні завдання і визначення статистики туризму як джерела грошових надходжень до бюджету держави	6	2	21
<b>Всього</b>	30	15	99

### 3. Зміст дисципліни за темами

#### Тема 1. Теоретико-методичні основи статистики для менеджерів

##### *1.1. Предмет, метод та завдання статистики для менеджерів*

Об'єктивна необхідність та основні напрями розвитку статистики для менеджерів. Завдання статистики для менеджерів.

## *1.2. Система показників статистики для менеджерів*

Основні складові системи показників статистики для менеджерів. Методи дослідження статистичних показників. Схеми формування інформаційної бази для проведення статистичного дослідження менеджерами в сучасних умовах.

## **Тема 2. Соціально-економічне значення науки та інновацій в розвитку суспільства і завдання статистики науки**

### *2.1. Статистика науки: мета, об'єкт, предмет та задачі дослідження*

Еволюція статистики науки. Особливості статистичного дослідження наукової діяльності. Види наукової роботи. Показники фінансування досліджень та розробок. Показники забезпечення науковими кадрами в державі. Показники наукового потенціалу.

### *2.2. Дослідження інноваційної діяльності в Україні*

Етапи розвитку статистики інноваційної діяльності. Інновації як об'єкт статистичного дослідження. Типи інновацій. Показники витрат на інновації. Показники інноваційного потенціалу.

## **Тема 3. Дослідження фондового ринку: статистичні підходи**

### *3.1. Ринок цінних паперів як складова частина інфраструктури ринкової економіки*

Структура фондового ринку світу та України. Методичні підходи до оцінки поточного та перспективного його стану. Використання статистичних методів для моніторингу фондового ринку.

Ринок цінних паперів, його суть і види. Економічне утримання цінних паперів і їх види. Організація фондової біржі і біржові операції. Методи дослідження фондового ринку. Формування портфелю інвестицій.

### *3.2. Регулятивна інфраструктура ринку цінних паперів*

Основні положення державного регулювання фондового ринку. Принципи державного регулювання. Нормативно-правове регулювання. Структура державних органів, що регулюють фондовий ринок.

Економічне регулювання. Оподаткування. Ставка рефінансування. Норма обов'язкових резервів. Операції на відкритому ринку.

### *3.3. Фондовий ринок на Україні: перспективи розвитку*

Особливості становлення і розвитку ринку цінних паперів на Україні. Дія НБУ на ринок цінних паперів. Перспективи становлення і розвитку фондового ринку в Україні.

## **Тема 4. Напрями формування статистики страхової діяльності в Україні**

### *4.1. Теоретичні основи статистики страхового ринку*

Основні поняття і завдання статистики страхування. Інформаційне забезпечення статистичного вивчення страхової справи. Класифікації і угруповання в статистиці страхування

### *4.2. Розрахунки в статистиці страхування*

Показники діяльності страхових компаній Розрахунок тарифних ставок.

### *4.3. Розвиток страхового ринку в Україні*

Страховий бізнес в Україні: тенденції розвитку. Розвиток регіональних ринків страхування. Проблеми розвитку страхового ринку.

## **Тема 5. Статистика ринку нерухомості**

### *5.1. Поняття нерухомості і її види*

Ринок нерухомості, поняття, суб'єкти. Задачі статистичного дослідження ринку нерухомості. Фактори, що впливають на формування ринку

нерухомості. Класифікація ринку нерухомості. Етапи становлення ринку нерухомості в Україні.

### *5.2. Основні підходи і методи дослідження ринку нерухомості. Огляд ринку нерухомості міста*

Методи оцінки нерухомості. Статистичне дослідження ринку нерухомості. Дослідження попиту і споживчих переваг на ринку нерухомості. Аналіз та оцінка об'єктів, що будуються і побудованих. Основні маркетингові комунікації види реклами використаної на ринку нерухомості.

## **Тема 6. Основні завдання і визначення статистики туризму як джерела грошових надходжень до бюджету держави**

### *6.1. Сучасне розуміння світового туризму*

Суть суб'єктів ринку, їх економічна обґрунтованість. Значення конкуренції як найважливішого елемента ринкової економіки у вдосконаленні туристського ринку, її типи. Кон'юнктурний аналіз ринку туризму.

### *6.2. Розвиток ринку туризму в Україні*

Поняття і суть туризму. Загальна характеристика туризму як галузі світового господарства. Аналіз стану ринку туризму в Україні.

### *6.3. Поняття і характеристика готельного продукту*

Аналіз ринку готельних послуг в Україні. Сектор малих гостини. Аналіз готельного сектору конгресного туризму.

### *6.4. Проблеми менеджменту готельних послуг в Україні*

Проблеми роботи з персоналом в готельному бізнесі. Проблеми менеджменту готельних груп.

## 4. Плани лекцій

### Тема 1. Теоретико-методичні основи статистики для менеджерів

1.1. Предмет, метод та завдання статистики для менеджерів.

1.2. Система показників статистики для менеджерів.

**Література:** основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9].

### Тема 2. Соціально-економічне значення науки та інновацій в розвитку суспільства і завдання статистики науки

2.1. Статистика науки: мета, об'єкт, предмет та задачі дослідження.

2.2. Дослідження інноваційної діяльності в Україні.

**Література:** основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9].

### Тема 3. Дослідження фондового ринку: статистичні підходи

3.1. Ринок цінних паперів як складова частина інфраструктури ринкової економіки.

3.2. Регулятивна інфраструктура ринку цінних паперів.

3.3. Ринок цінних паперів на Україні.

**Література:** основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9].

### Тема 4. Напрями формування статистики страхової діяльності в Україні

4.1. Теоретичні основи статистики страхового ринку.

4.2. Розрахунки в статистиці страхування.

4.3. Розвиток страхового ринку в Україні.

**Література:** основна [1; 4; 5; 7]; додаткова [8; 9].

### Тема 5. Статистика ринку нерухомості

5.1. Поняття нерухомості та її види.

5.2. Основні підходи і методи дослідження ринку нерухомості.

Огляд ринку нерухомості міста.

**Література:** основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

## **Тема 6. Основні завдання і визначення статистики туризму як джерела грошових надходжень до бюджету держави**

- 6.1. Сучасне розуміння світового туризму.
- 6.2. Розвиток ринку туризму в Україні.
- 6.3. Поняття і характеристика готельного продукту.
- 6.4. Проблеми менеджменту готельних послуг в Україні.

**Література:** основна [3 – 5; 6]; додаткова [8; 9].

### **5. План практичних (семінарських) занять**

Практичне заняття – форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом практичних навичок, отриманих як на лекційних заняттях, так і в процесі самостійного вивчення матеріалу, а також під час виконання індивідуальних науково-дослідних робіт. Слід зазначити, що у межах дисципліни "Статистика для менеджерів" з метою досягнення ефекту системності знань семінарські заняття рекомендується проводити за окремо взятими темами змістовного модуля. Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних кабінетах з однією академічною групою.

У процесі проведення лабораторного заняття студентами самостійно або в малих групах (при попередньому поясненні викладача) вирішують запропоновані завдання різного рівня складності, виробничі ситуації чи ділові ігри. На кожному лабораторному занятті викладач оцінює роботу студента. Підсумкові оцінки за кожне лабораторне заняття вносяться у відповідний журнал. Отримані студентом оцінки за окремі лабораторні заняття враховуються при виставленні поточної модульної (практичний модульний контроль) оцінки з даної навчальної дисципліни. План проведення практичних (семінарських) занять наведено в табл. 4.

## План проведення практичних (семінарських) занять

Назва теми	Перелік питань практичних та семінарських занять	Кількість годин	Література
		Практичні (семінарські) заняття	
1	2	3	4
Тема 1. Теоретико-методичні основи статистики для менеджерів	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Предмет і завдання статистики для менеджерів.</li> <li>2. Місце статистики для менеджерів у циклі економічних наук.</li> <li>3. Основні напрями та галузі використання статистики менеджерами.</li> <li>4. Підходи до формування інформаційних звітів менеджерами підприємств на основі отриманих результатів дослідження.</li> <li>5. Взаємозв'язок між показниками статистики для менеджерів</li> </ol>	1	Основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9]
Тема 2. Соціально-економічне значення науки та інновацій в розвитку суспільства і завдання статистики науки	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Класифікація інновацій та інноваційних процесів.</li> <li>2. Інноваційний проект: поняття, основні етапи створення і реалізації.</li> <li>3. Основні поняття з області інноваційної діяльності.</li> <li>4. Державне регулювання інноваційних процесів в Україні.</li> <li>5. Стратегії віолентів, патієнтів, комунітантів, експлерентів.</li> <li>6. Основні методи інноваційного менеджменту.</li> <li>7. Методи зниження ризиків.</li> <li>8. Інформаційне забезпечення і статистика інновацій.</li> <li>9. Зміст портфелів нововведень та інновацій.</li> <li>10. Експертиза інноваційних проектів.</li> <li>11. Реінжиніринг як інструмент підвищення організаційно-технічного рівня виробництва</li> </ol>	2	Основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9]

Закінчення табл. 4

1	2	3	4
Тема 3. Дослідження фондового ринку: статистичні підходи	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Загальна характеристика акцій.</li> <li>2. Загальна характеристика облігацій.</li> <li>3. Загальна характеристика державних цінних паперів.</li> <li>4. Депозитні та ощадні сертифікати комерційних банків.</li> <li>5. Чек і коносамент.</li> <li>6. Вторинні і похідні цінні папери.</li> <li>7. Вирішення практичних завдань за темою 2</li> </ol>	4	Основна: [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9]
Тема 4. Напрями формування статистики страхової діяльності в Україні	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Поняття і завдання статистики страхування.</li> <li>2. Групування, які використовуються при аналізі страхування.</li> <li>3. Система показників страхування.</li> <li>4. Система показників діяльності страхових компаній.</li> <li>5. Вирішення практичних завдань за темою 3</li> </ol>	2	Основна: [1; 5; 7]; додаткова [8; 9]
Тема 5. Статистика ринку нерухомості	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Розрахунок показників статистики нерухомості.</li> <li>2. Аналіз поточного стану та потенціалу ринку нерухомості.</li> <li>3. Комерційна нерухомість: тенденції ціноутворення.</li> <li>4. Вирішення практичних завдань за темою 4</li> </ol>	4	Основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9]
Тема 6. Основні завдання і визначення статистики туризму як джерела грошових надходжень до бюджету держави	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Сучасний стан світового туристичного ринку, довгострокові перспективи його розвитку.</li> <li>2. Проблеми розвитку виїзного і внутрішнього туризму в Україні.</li> <li>3. Види туризму.</li> <li>4. Взаємозв'язок між якістю послуг і ефективністю бізнесу.</li> <li>5. Модель якості послуги. Показники якості послуги.</li> <li>6. Концепція "нейтральних зон" Ч. Бернарда.</li> <li>7. Форми і методи оцінки якості товарів і послуг. Загальні методи оцінки якості. Сприйняття і оцінка гостем якості готельних послуг. Аналіз якості обслуговування на основі структуризації функції якості. Структуризація функції якості обслуговування на основі типології Кедотта – Терджена.</li> <li>8. Загальна характеристика методів збору даних відповідно до готельного господарства</li> </ol>	2	Основна [1 – 4; 6]; додаткова [8; 9]



## 6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Робота з законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами.
3. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах.
4. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.

### Питання для самостійного опрацювання

#### Тема 1. Теоретико-методичні основи статистики для менеджерів

1. Функції, що виконує статистика для менеджерів у сучасних умовах розвитку ринку.
2. Формування напрямів збору та обробки інформації відповідно до вимог ринку.
3. Візуалізація отриманих результатів дослідження менеджером.

**Література:** основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9].

#### Тема 2. Соціально-економічне значення науки та інновацій в розвитку суспільства і завдання статистики науки

1. Сателітні рахунки науки та інноваційної діяльності в Україні.
2. Система статистичних показників оцінки науки та інновацій в Євростаті.
3. Напрями розвитку статистики науки в світі.
4. Удосконалення системи збору інформації щодо науки та інновацій.

**Література:** основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9].

### **Тема 3. Дослідження фондового ринку: статистичні підходи**

1. Історія розвитку українського ринку цінних паперів
2. Розвиток ринку цінних паперів в 90-ті роки.
3. Проблеми ринку цінних паперів і шляху його вдосконалення.

**Література:** основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9].

### **Тема 4. Напрями формування статистики страхової діяльності в Україні**

1. Соціальне страхування України. Суть, принципи, форми, функції.
2. Види соціального страхування.
3. Особливості соціального страхування.
4. Соціально-економічний зміст страхового ринку. Загальна характеристика страхового ринку.

**Література:** основна [1 – 3; 6]; додаткова [8; 9].

### **Тема 5. Статистика ринку нерухомості**

1. Назвіть основні завдання статистики нерухомості.
2. Якими показниками характеризується кон'юнктура на ринку нерухомості?
3. Складіть структуру ціни на нерухомість.

**Література:** основна [1 – 3; 5]; додаткова [8; 9].

### **Тема 6. Основні завдання і визначення статистики туризму як джерела грошових надходжень до бюджету держави**

1. Аналіз світових тенденцій розвитку туризму.
2. Економічна дія туризму.
3. Стан і перспективи російського туристичного ринку в структурі світового ринку.
4. Проблеми розвитку української індустрії туризму.
5. Історія розвитку комп'ютерних систем бронювання.
6. Можливості комп'ютерних систем бронювання.
7. Програмні системи бронювання.
8. Системи бронювання, використовувані на українському ринку.

9. Характеристики комп'ютерних програм бронювання (на прикладі FIDELIONHOTELMANAGEMENTSYSTEM).

10. Технологія роботи з системою FIDELIOFRONTOFFICE.

11. Підвищення ефективності комп'ютерних систем бронювання.

12. Перспективи розвитку комп'ютерних систем в індустрії гостинності (бронювання через Інтернет).

13. Проблеми експлуатації комп'ютерних систем бронювання та Інтернету.

14. Застосування зарубіжного (світового) досвіду впровадження комп'ютерних систем бронювання на прикладі України.

**Література:** основна [3 – 5; 6]; додаткова [8; 9].

## **7. Контрольні запитання для самостійної діагностики**

1. У чому полягає зміст регулюючої функції державних органів щодо фондового ринку?

2. Охарактеризуйте класифікацію цінних паперів, які обертаються на фондовому ринку.

3. Перелічіть типи облігацій, розкрийте їх зміст.

4. У чому полягає зміст побудови класифікації цінних паперів?

5. Що забезпечує на практиці в Україні побудова фондового ринку враховуючи міжнародний досвід?

6. Які статистичні методи доцільно використовувати для аналізу фондового ринку?

7. Що ви розумієте під депозитними і ощадними сертифікатами комерційних банків?

8. Опишіть найважливіші макроекономічні показники і взаємозв'язки, які впливають на діяльність фондового ринку.

9. Що ви розумієте під страховою діяльністю?

10. Перерахуйте види страхової діяльності.

11. Які існують статистичні методи для визначення ймовірності настання страхового випадку?

12. За якою схемою здійснюється оформлення страхового полісу?

13. Вкажіть методи складання страхового відшкодування.

14. Перелічіть основні показники ефективності страхової діяльності.

15. Як визначається сумарний результат від страхової діяльності?

16. Як визначається середній прибуток від страхування?
17. Перелічіть основні показники, що характеризують ринок нерухомості.
18. Як визначається загальний рівень цін на некомерційну нерухомість?
19. Як визначається загальний рівень цін на комерційну нерухомість?
20. Як визначається рівень цін на нерухомість у відповідності регіону країни?
21. Які складові ціни на нерухомість?
22. Назвіть основні напрями реформування ринку нерухомості.
23. Якими показниками характеризують використання основного капіталу?
24. Що є результатом роботи ріелторських компаній?
25. За допомогою системи яких показників визначається результативність діяльності туристичної компанії?
26. Охарактеризуйте фактори, які впливають на кон'юнктуру туристичних послуг.
27. Дайте характеристику основним видам туризму.
28. Опишіть систему показників, що надає оцінку ринку туристичних послуг.
29. Опишіть вплив сфери туристичних послуг на розвиток економічної ситуації у державі.
30. Які ви знаєте методи групування туристичних послуг?
31. Сформулюйте основні напрями подальшого реформування сфери туристичних послуг.
32. Охарактеризуйте показники результативності туристичної галузі.
33. Як і з якою метою обчислюється показник діяльності готельного бізнесу?
34. У чому полягає вартість і натуральна оцінка якості надання готельних послуг?
35. Чим визначається ступінь розбіжності у якості наданих послуг?
36. У чому полягає диференціація серед готелів?
37. Як структурується функції якості обслуговування на основі типології Кедотта – Терджена?
38. Як визначається якість обслуговування на основі структурування функції якості?

39. Перелічіть основні методів оцінки якості обслуговування в готелі.

40. Якими показниками характеризується результативність готельного бізнесу?

## **8. Індивідуально-консультативна робота**

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з теоретичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни);

групових консультацій (розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику).

Індивідуально-консультативна робота з практичної частини дисципліни проводиться у вигляді:

індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань, стосовно яких виникли запитання);

групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення).

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань.

## **9. Методики активізації процесу навчання**

При викладанні навчальної дисципліни передбачено застосування активних та інтерактивних методів навчання таких як: проблемні лекції, робота в малих групах, рольові ігри, тренінги, семінари в активній формі, розгляд кейсів, модерації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу,

який виявляється у: високій мотивації студентів; закріпленні теоретичних знань на практиці; підвищенні самосвідомості студентів; виробленні здатності ухвалювати самостійні рішення; виробленні здібності до колективних рішень; виробленні здібності до соціальної інтеграції; придбанні навичок вирішення конфліктів; розвитку здібності до компромісів.

*Проблемні лекції* – спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома – трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного розмірковування, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Система питань у ході лекції відіграє активізуючу роль, примушує студентів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді. Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 5.

Таблиця 5

### Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
<b>Тема 1.</b> Теоретико-методичні основи статистики для менеджерів	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Удосконалення інформаційного забезпечення статистики для менеджерів"; презентація результатів роботи в малих групах
<b>Тема 2.</b> Соціально-економічне значення науки та інновацій в розвитку суспільства та завдання статистики науки	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Визначення напрямків статистичного дослідження науки і інновацій в Україні"
<b>Тема 3.</b> Дослідження фондового ринку: статистичні підходи	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Дослідження етапів розвитку фондового ринку в Україні"

1	2
<b>Тема 4.</b> Напрями формування статистики страхової діяльності в Україні	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Впровадження автострахування на український ринок"
<b>Тема 5.</b> Статистика ринку нерухомості	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Проблеми формування інформаційної бази для дослідження комерційної нерухомості в регіональному розрізі"
<b>Тема 6.</b> Основні завдання і визначення статистики туризму як джерела грошових надходжень до бюджету держави	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Напрями реформування туристичного бізнесу в Україні" презентація результатів роботи в малих групах

*Міні-лекції* – передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень. Міні-лекції проводяться, як правило, як частина заняття-дослідження.

*Робота в малих групах* – використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Це так звані групи психологічного комфорту, де кожен учасник відіграє свою особливу роль і своїми певними якостями доповнює інших. Використання цієї технології дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

*Семінари-дискусії* – передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

## **10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів**

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Статистика для менеджерів" передбачають лекційні, практичні та семінарські заняття, а також самостійну роботу.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у таких формах:

1. Оцінювання знань студента під час практичних та семінарських занять.
2. Проведення проміжного тестування.
3. Проведення поточного модульного контролю.
4. Проведення підсумкового контролю.

Оцінювання знань студента під час практичних та семінарських занять має за мету перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

а) систематичність, активність та результативність роботи протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

б) виконання завдань для самостійного опрацювання;

Оцінювання проводиться за 12-бальною шкалою за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

3) знайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимальна оцінка ставиться за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім п'ятьом зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів.



При оцінюванні практичних завдань увага також приділяється якості, самостійності та своєчасності здачі виконаних завдань викладачу (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не буде виконана, то оцінка буде знижена.

**Поточно-модульний контроль** здійснюється та оцінюється за двома складовими: практичний модульний контроль, лекційний модульний контроль.

Оцінка за практичну складову модульного контролю виставляється за результатами оцінювання знань студента під час практичних та семінарських занять та проміжного тестового контролю згідно з графіком навчального процесу.

Лекційний модульний контроль здійснюється у письмовій формі (контрольна робота), зміст якої містить питання всіх тем модуля.

Таким чином, після вивчення тем 1 – 5 студенти денної форми навчання виконують **контрольну роботу** поточного модульного контролю.

Теоретична частина завдання модульного контролю містить: або теоретичні питання, або тестові завдання закритої та відкритої форм.

Практична частина завдання модульного контролю складається з практичних завдань (ситуацій) різного ступеня складності (стереотипне, діагностичне, евристичне) та інших елементів практичної підготовки.

## **Зразок модульного завдання**

### Контрольна робота

#### ***Варіант 1***

*Завдання 1.* Попереднє дослідження показало, що за кандидата на пост президента збираються проголосувати 10 % виборців, тобто ймовірність їхнього вибору, що оцінюється частотою, становить 0,10. Визначити розмір вибірки виборців, яких треба опитати, щоб оцінити ймовірність вибору цього кандидата з відносною погрішністю не більше 95 %.

**Завдання 2.** Деяка фірма володіє трьома магазинами, розташованими неподалік один від одного. Керівництво фірми вирішило з'ясувати, чи відвідують покупці всі три магазини однаково або наявні деякі розходження (це розходження може бути, на думку керівництва, пов'язано з більш-менш вигідним розташуванням магазинів, різною кваліфікацією персоналу і т. п.). Для перевірки була зібрана інформація про кількість покупців, які зробили покупки протягом тижня. Виявилось, що в першому магазині це число складає 160 чоловік, у другому – 225, а третьому – 215.

**Завдання 3.** Необхідно провести аналіз беззбитковості і структурних зрушень виробництва продукції – А, В, що випускаються підприємством АВС, приведеним у табл.

Таблиця

### Вхідні дані

Показники фінансово-збутової діяльності	А	В	Разом
1. Обсяг реалізації продукції, шт.	10 000	20 000	30 000
2. Ціна за одиницю продукції, грн	2 000	4 000	–
3. Виторг від реалізації, тис. грн	20 000	80 000	100 000
4. Перемінні витрати на шт., грн	1 500	2 000	–
5. Перемінні витрати на весь обсяг реалізації, тис. грн	15 000	40 000	55 000
6. Маржинальний дохід, тис. грн	5 000	40 000	45 000
7. Постійні витрати, тис. грн	*	*	30 000
8. Чистий прибуток, тис. грн	*	*	15 000

Висновки по задачі оформити у виді аналітичної записки.

### Схема оцінювання модульного контрольного завдання

За кожним з чотирьох завдань виставляється оцінка за наведеною схемою (табл. 6).

**Критерії оцінювання модульних контрольних робіт**

Бал	Вимоги до відповіді студента	Бал	Вимоги до відповіді студента
12	Повна, обґрунтована відповідь на поставлені запитання завдань з особистим розумінням студента щодо обраного результату. Доповнення відповідей необхідними елементами теоретичного матеріалу	7	Присутність відповіді на запитання, але з несуттєвими помилками та без обґрунтування позиції студента
11	Повна, обґрунтована відповідь на обидва завдання з особистим розумінням студента щодо обраного результату	6	Повна відповідь на запитання, але з суттєвими помилками
10	Повна, обґрунтована відповідь на поставлені запитання завдань	5	Часткова відповідь на запитання з суттєвими помилками
9	Повна відповідь на поставлені запитання, але без повного обґрунтування	4	Спроба відповіді не доведена до кінця
8	Повна відповідь на поставлені запитання, але без повного обґрунтування та з деякими помилками	3 –1	Відсутність рішення завдання

Підсумкова оцінка за модульну контрольну роботу розраховується як середня з чотирьох оцінок за кожним завданням.

**Підсумкова оцінка з дисципліни** складається як середня з двох складових, що враховує оцінки кожного виду контролю (дві оцінки за результатами поточного модульного контролю за роботу протягом семестру з коефіцієнтом 0,65 та оцінка за виконання та результатом модульної контрольної роботи).

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів Університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 7).

**Переведення показників успішності знань студентів  
у систему оцінювання за шкалою ECTS**

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
1	2		3	4
10	відмінне виконання	A	12 – 11	відмінно
25	вище середнього рівня	B	10	
30	взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	добре
25	непогано, але зі значною кількістю недоліків	0	6	задовільно
10	виконання задовольняє мінімальні критерії	E	5 – 4	
	потрібне повторне перескладання	PX	3	незадовільно
–	повторне вивчення дисципліни	P	2 – 1	

## **11. Рекомендована література**

### **11.1. Основна**

1. Головач А. В. Банківська статистика : підручник / А. В. Головач, В. Б. Захожай, Н. А. Головач. – К. : Укр. фін. ін.-т менеджменту та бізнесу, 1998. – 134 с.
2. Герасименко С. С. Статистика : підручник / С. С. Герасименко. – К. : КНЕУ, 2000. – 320 с.
3. Єріна А. М. Економічна статистика / А. М. Єріка. – К. : ТОВ "УВПК"ЕксОб", 2002. – 232 с.
4. Кравченко Л. І. Економічна статистика : навч. посібн. / Л. І. Кравченко. – Львів: "Новий Світ – 2000", 2004. – 364 с.
5. Моторин Р. М. Система національних рахунків : навч. посібн. / Р. М. Моторин. – К. : КНЕУ, 2001. – 336 с.
6. Салин В. Н. Макроэкономическая статистика : учебн. пособ. / В. Н. Салин. – 2-е изд., искр. – М. : Дело, 2001. – 336 с.
7. Уманець Т. В. Статистика : навч. посібн. / Т. В. Усанець. – К. : Вікар, 2003. – 624 с.

### **11.2. Додаткова**

8. Гусаров В. М. Статистика : учебн. пособ. для вузов / В. М. Гусаров. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001.- 464 с.
9. Статистичний щорічник України. – К. : КНЕУ, 2009. – 250 с.

### **11.3. Ресурси мережі Internet**

10. ЛигаБизнесИнформ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [www.liga.net/](http://www.liga.net/).
11. . Нормативные акты Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [www.nau.kiev.ua/](http://www.nau.kiev.ua/).
12. Право. Украина [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html](http://www.legal.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html).
13. Сервер Верховної Ради України [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [www.rada.gov.ua/](http://www.rada.gov.ua/).
14. Украинское право [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [www.ukrpravo.com/](http://www.ukrpravo.com/).

## Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги в галузі економічної статистики до студентів	5
2. Тематичний план навчальної дисципліни	8
3. Зміст дисципліни за темами	9
4. Плани лекцій	13
5. Плани практичних (семінарських) занять	14
6. Самостійна робота студентів	17
7. Контрольні запитання для самостійної діагностики	19
8. Індивідуально-консультативна робота	21
9. Методики активізації процесу навчання	21
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	23
11. Рекомендована література	29
11.1. Основна	29
11.2. Додаткова	29
11.3. Ресурси мережі Інтернет	29

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма  
навчальної дисципліни  
"СТАТИСТИКА ДЛЯ МЕНЕДЖЕРІВ"  
для студентів спеціальності  
8.03050601 "Прикладна статистика"  
денної форми навчання**

Укладачі: **Раєвнєва** Олена Валентинівна  
**Гриневич** Людмила Володимирівна

Відповідальний за випуск **Раєвнєва О. В.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2012 р. Поз. № 428.

Підп. до друку                      Формат 60x90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,0. Обл.-вид. арк. 2,5. Тираж                      прим. Зам. №

---

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

---

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи*

**Дк № 481 від 13.06.2001 р.**

**Робоча програма  
навчальної дисципліни  
"СТАТИСТИКА  
ДЛЯ МЕНЕДЖЕРІВ"  
для студентів спеціальності  
8.03050601 "Прикладна статистика"  
денної форми навчання**